

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Fjerde Capitel

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Fjerde Capitel", i *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1999, s. 398. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-goldschmidt03-shoot-idm139686919246832.pdf> (tilgået 20. oktober 2021)

Anvendt udgave: Hjemløs

Fjerde Capitel

☒ Den længselsfuldt ventede Søndag kom da, og Otto begav sig til Hillebrandts.

☒ »Kom nu, min Yngling kjære!
Nu Alt er tilberedt,
Alt, hvad Din Sjæl forlanger,
Er efter Ønske skeet.
En sval og luftig Grotte
Høit, herlig hvælver sig,
De slebne Marmorsider
Saa kjølt omgive Dig.
Paa Bunden strøet er vorden
Fiint Alabastersand;
I Badet bølger Rosen-
Og klart Lavendelvand.«

☒ Hillebrandts simple Bopæl svarede kun lidet til disse Billeder; men Pauline var der, og selve det Hemmelighedsfulde, den halve Forvirring baade hos hende og ham, Alt dette havde et Trylleri, der gjød Skjær over Stuen, saa at den blev deiligere end noget besunget, idealt Palads.

☒ Mdm. Hillebrandt gik syngende op og ned med den lille Georg paa Armen og gjorde sig ikke megen Uleilighed med at forestille Otto for Pauline. Da hun lidt efter, oprømt over Ottos Komme, gav sig til at dandse med Georg, spurgte hun: Naa, hvorfor dandser De ikke med? - Men efter faa Minutters Forløb skulde man troet, at en erotisk Duft ligesom ved magisk Udstrømning naaede hendes Sandser; hun fandt, at deres Sammentræf her »betød Noget«, hun vilde »lægge op« for dem, og det traf sig da flere Gange, at naar han »hjertelig« eller »trofast« kom ridende, fik han »hjerteligt Svar«, men »spodsk Nei«, hvorover Mdm. Hillebrandt næsten kom op at skjændes med sig selv og Kortene, da hun fandt det saa urimeligt.

☒ Pauline sad med et for Otto uudforskeligt Ansigt; han vilde gjerne i et Sideblik have læst en Indsigelse imod, at han skulde have 399 spodsk Nei; men hun saae ud, som om hun troede paa Skjæbnens Villie. Han kunde nu see, at om han end havde naaet hende, saa var Horizonten endda lige vid. Saa fulgte han med stor Spænding Mdm. Hillebrandts fornyede Forsøg - thi skjøndt han havde sagt til Bregning, at selv naar den hele Verden brød sammen over ham, vilde han troe, at det var Lov og ikke Mirakel, saa behøvede han dog kun at faae Lidt at haabe eller frygte for at troe paa en mystisk Magt.

☒ Mdm. Hillebrandt skjulte pludselig Kortene; hun hørte sin Mand komme.

☒ Allerede Lys? sagde Hillebrandt mut. Ei, god Aften, Krøyer! hvor skal vi skrive det? God Aften, lille Jomfru Bille!

☒ Mdm. Hillebrandt sagde med et ængstelig spørgende Blik: Skal vi slukke det igjen?

☒ Nei, vist ikke, svarede han vranten, nu er det jo tændt. - Han tog en gammel Frakke paa, hentede Papir og Blyant og gav sig til at tegne Bordter, der skulde udhugges. Lidt efter opklaredes hans Ansigt, han gik hen til sin Kone og sagde venlig: Hør, lille Mutter, Din Fader kommer om lidt med en fremmed Herre. Han vilde have et Par unge Mennesker i Kost hos Din Fader, men de har ikke Plads hjemme, og saa sagde jeg, jeg vilde tale med Dig, om vi kunde tage dem. Sex hundrede Daler om Aaret! Tre hundrede for hver! - Og han gav sig nu til at udvikle, hvordan Huset kunde indrettes, for saa mange Penge var dog Synd at kaste bort!

☒ Men Du Fredsens Gud, Hillebrandt! udbrød hun, hvor troer Du nu, det kan gaae an! Her er jo ikke saa megen Plads tilovers, at en Muus kan ligge i Barselseng!

☒ Hillebrandt kunde ikke bekvemme sig til at indrømme dette, og under den heftige Disput, som paafulgte, søgte han med en Behændighed, der var piinlig for Tilhørerne, at overliste sin Kone, som om Huset udvidede sig, naar hendes Beviser kom i Uorden.

☒ Lykkeligviis kom André med den Fremmede, og det var til Ottos Overraskelse den stille alvorlige Adjunct fra den By, hvor hans Moder boede. Forretningssagen var snart afgjort; André havde ikke et Øieblik for Alvor troet paa sin Svigersøns Forslag, men forstod strax at dæmpe hans onde Lune og faae en Samtale igang.

☒ Ja, naar var egenlig de gamle, gode Dage? spurgte André, da man 400 i Samtalen berørte, hvor langt vanskeligere Ungdommen var at opdrage nu end før. - Naar jeg skal være oprigtig, saa synes mig, at vi vare ligesaa store *gaillards* dengang, som man er nu.

⌘ Adjuncten svarede: Det er vanskeligt, nøiagtig at bestemme Grændsen; men den er vel omtrent paa den Tid, da Cigarerne kom i Brug.

⌘ Trods sin Høflighed var André nærved at lee høit over den alvorlige Adjunct. Cigarerne? Cigarerne! raabte han nu, ja, *enfin*, i visse Maader har Hr. Adjuncten Ret. Nu gaaer man paa Gaden og damper Damen sin Cigar op i Ansigtet; ja! man har saadan undertvunget de stakkels Pigebørn, at de, bare for at faae lidt Conversation, tillade de unge Herrer at tage Cigaren med ind til dem. Uf, naar jeg seer saadan en Oxekjæft sidde med Benene slagne over hinanden og Cigar i Munden overfor en nydelig Pige! Hr. Adjuncten har Ret, paa min Ære!

⌘ Det var egenlig ikke det, jeg meente, sagde Adjuncten. Men kan De huske, hvor forbittrede Kjøbmænd og Principaler vare endnu for faa Aar siden, naar de saae et af deres unge Mennesker med Cigar i Munden? De bekjæmpede den nye Skik med stor Forbittrelse uden ret at vide, hvad den var. Men den betyder, at fra den Tid af skulde de unge Mennesker hver Time paa Dagen *nyde*.

⌘ André forstod ikke rigtig den alvorlige Adjunct og førte Samtalen over paa andre Ting, var saa jovial, livsfrisk, høflig, at Otto, der behøvede saa lidt for at høre Meget, fornam Budskab fra den mandige, kjæmpende Verden, hvor han troede at høre hjemme, og blev ganske skamfuld over nylig at have siddet i denne Smaalighed og holdt den ud for en Piges Skyld. Alligevel vilde han nødig følge med André og den Fremmede, da de toge Afsked, men havde dog gjort det »for Skams Skyld«, hvis ikke André paa en høist elskværdig Maade, med et Smiil, der var deelt mellem ham og den smukke unge Pige, havde faaet ham til at blive. Hvor forandret var allerede Forholdet! For en Times Tid siden havde det været uendelig frit og ubegrændset, et Don-Juan-Forhold; mellem Menneskene begyndte det strax paa mangfoldig, alvorsfuld Maade at faae Grændser, og ved Andrés fine Smiil var det kommet under en Mands Medviden.

⌘ Saasnart de vare gaaede, var Hillebrandt igjen mut og tog fat paa sit Arbeide. Otto søgte at faae ham oprømt og talte med ham om 401 Tegningerne, hvorpaa Hillebrandt viste ham nogle meget vellykkede og med særeget Velbehag, i dæmpet Tone fortalte, hvor meget han kunde tjene derved. Hvad troer De ikke, sagde han, at de Fleste, som have gaaet paa Academiet, vilde gi'e til, om de havde lagt sig efter saadant noget Solidt, der føder en Familie! Og i det Samme saae Hillebrandt paa ham med et uhyggeligt Blik. Otto kunde ikke forstaae, at denne Mand siden Sønnens Fødsel var deelt imellem Begjærighed efter Penge og den uslukkkelige, frugtesløse, skuffede Længsel efter kunstnerisk Berømmelse. Istedetfor at give ham Ret forsvarede Otto Kunsten, hvorpaa Hillebrandt med stigende Vrede drog tilfelts imod den og paastod, at det Hele var kun til, fordi pæne Folk ikke vilde have deres Børn til et ærligt Haandværk, og derfor vare de enige om at kjøbe Kunst. Ogsaa imod Kunstnerne ivrede han, skildrede deres indbyrdes Misundelse, Falskhed og Iversyge, fortalte smaa Træk fra Academiet og spurgte endelig: Og hvorfor? hvorfor? - For dette her! svarede han selv, idet han greb i Lommen og med sært Blik fremrakte en Haandfuld Penge.

⌘ Gaaer De heller aldrig i Theatret? spurgte Otto afledende.

⌘ Nei, veed De hvad, min gode Krøyer, den Tid er forbi, da jeg lod mig narre til at spille Tid og Penge paa det Vrøvl! Der sidder man i tre Timer og gloer paa, om et Mandfolk og Fruentimmer kan faae hinanden. Jeg kunde have Lyst til at springe ned og spørge saadan en Hvalp, hvad han duer til, og hende, om hun vilde tage ham, naar han ikke kunde ernære hende. Lad os see, hvordan de holder Huus, naar de er blevet gifte! Men Orden og Arbeide og Huusholdning, det er for kjedeligt at see paa! Nei, vi har ikke Noget at bestille, det er Sagen, og derfor skal Landet føde Skuespillere!

⌘ Naa, og Videnskaben, den er vel heller ikke Noget? spurgte Otto.

⌘ Videnskaben! Hvad veed I? Hvad er det Bord? Ja, der staaer I og maaber. Hvad er det Bord? Svar mig, Hr. Videnskabsmand!

⌘ Det er af Fyrretræ, troer jeg.

⌘ Ja, jeg er en simpel Haandværksmand og holder ikke Mahognibordet!

⌘ Lad mig nu komme til at lægge en Dug paa det Fyrrebord, sagde Mdm. Hillebrandt. 402 Begge havde følt sig personlig saarede og ydmygede ved Maaden, hvorpaa Hillebrandt havde omtalt Kunsten og ideale Ting, og det var dem en Trang at faae udhævet hans Uret, og medens de saaledes gik sammen og forsvarede Phantasiens Liv mod dets Fjender drog Talen dem livlig og friere til hinanden som forladte Børn, der intet andet Tilhold havde - eller Hillebrandt maatte bære Skylden for, at de talte saa hjertelig og frit »som gamle Bekjendte«. Saa unge og smukke, som de vare, indgjøde de gjensidig hinanden Velbehag, omgave hinandens Tanker og Attraa med Skjønhedsforestillinger, med ubevidste Idealitetsfornemmelser. Den Enes Stemme var Musik for den Anden; den Ene talte for at fremkalde den Andens Tale, for at høre Bemærkninger, der i al deres Almindelighed dog bares af en særlig Følelse og bragte Tilhøreren et andet Bud, end der laa i de blotte Ord. Dog var dette ulige fordeelt; thi Otto talte meest og en Tidlang næsten udelukkende, indtil han behændig fik Talen bragt paa deres Møde og paa hiin Sommermorgen og paa Tanten i Middelfart, som Pauline havde antaget, at han maatte kjende.

☒ Det skimtedes gennem hendes Ord, at denne Tantes Mand, Paulines Farbroder, var død paa en ulykkelig Maade; men det blev fortalt saa ubestemt og flint, som Kvinder formaae overfor den, hos hvem de kun ville vække Velbehag; thi man pynter sig ikke blot med sin Dragt, men ogsaa med sine Livsforhold. De bleve endnu mere gamle Bekjendte, da Pauline nævnede en Mand, der var kommen fra en Naboby og havde gjort hendes Onkel den værste Fortræd: en Procurator Basse. Hun nævnede desuden en Mand, der egentlig havde været Hovedmanden og gjort stor Uret: Grosserer Sander.

☒ Er det den Sander, hvis Datter blev gift forleden med Assessor Hald? spurgte Otto.

☒ Pauline bejaede det.

☒ O, sagde Otto, ham maa De ikke være vred paa, ham bør meget tilgives, naar han har en saa deilig Datter!

☒ Ja, da tilgiver min Tante ham aldrig, svarede Pauline skarpt; hun siger, hun tør ikke, endskjøndt hendes Skriftefader har paalagt hende det.

☒ Hvad, Skriftefader? Er Deres Tante Katholik?

403

☒ Ja, hun er født ude i Østerrig, i en By, som hedder Triest.

☒ Ih, Deres Tante er Katholik og næsten en Italienerinde! sagde Otto, og for ham var det, ligesom Pauline blev finere derved.

☒ Ja, De skulde see hende, hvilken smuk aldrende Kone det er, skjøndt hun har haft saa megen Sorg. Alle Folk holde saa meget af hende! Og hun gjør ogsaa meget Godt, for hun har arvet.

☒ Men hvorledes kan hun have en Skriftefader? For der er da ingen katholsk Præst i Middelfart?

☒ Nei, men lige til den senere Tid har hun pleiet at komme engang om Aaret hertil. De veed nok, her er et katholsk Kapel og en Præst. Jeg har engang været med hende hos ham.

☒ Hvordan er saadan en katholsk Præst? Hvad sagde han? Han holdt vel meget af Dem.

☒ Det var en meget rar Mand at see til. Jeg troede, vi skulde ind til Fruen og drikke Kaffe, ligesom da jeg var med Moder hos vor Præst, og jeg rykkede Tante i Ærmet og spurgte om Fruen, men saa sagde Tante, at jeg var en Hedning. For de katholske Præster tør ikke gifte sig.

☒ Ja, hvilken Synd! sagde Otto. Vilde han ikke omvende Dem og have Dem i Kloster?

☒ Hvor kan De nu sige saadant Noget! Han talte saa godt og smukt til mig. Han sagde, jeg skulde være en god Pige, og saa gav han mig et Billede af Jomfru Maria og sagde, at hende havde de rigtignok forjaget af Danmark; men naar man paakaldte hende i stor Nød, var hun der alligevel.

☒ Saa har De jo faaet en Slags Amulet; hvad har De gjort med Billedet?

☒ Jeg har gjemt det.

☒ Det er altid godt at have Seddel i flere Lotterier.

☒ Hvad var det, De sagde? Det var vist noget Slemt! Hvor kan De nu nænne det! Synes De ikke ogsaa, det er Synd, at man har forjaget Jesu Moder?

☒ Tilgiv mig, jeg meente det ikke saa slemt, sagde Otto og nynnede Recitativet:

☒ »Guds Moder staaer i Silke og i Guld
Paa Altret, hvor de gyldne Lamper brænde,
404 Hun eier Trøst for hver en Sorrowfuld,
Hvor kan man bedre boe end hos hende!«

☒ Men De er jo en halv Katholik, tilføiede han efter en lyksalig Pause; thi han havde reciteret Ordene til hende, og hun havde lyttet, medens de gik tættere ved hinandens Side.

☒ Nei, jeg har kun eengang talt lidt derom hjemme, og saa sagde Fader, at det var Papisteri, og det var forbudt her i Landet. Og min Tante har tidt sagt mig med grædende Taarer, at det gjør hende ondt, at vi ikke kunne mødes i Himlen. Troer De det? Fader siger, at Enhver bliver salig i sin Tro.

☒ Ja, udbrød Otto, det er vist ligegyldigt, hvad man troer eller ikke troer, blot man er sanddru og ærlig! Naar

man nærer Sjælen med Sandhed og Retfærdighed, voxer dens Vinger, og da kan man efter Døden stige op ad Himmelhvælvingen og følge med de salige Guders Tog. Men nærer man Sjælen med Usandhed og Svig, da krymper Vingerne sammen og falder af, og efter Døden bliver man som et visst Løv, der omtumles af Efteraarsvinden og er forsvundet om Foraaret, naar den øvrige Natur fejrer Gjenopstandelsen.

⌘ Saadan Tale havde Pauline ikke hørt før. Thi om end det Ophøiede undertiden blev berørt i den prosaiske Verden, hvor hun levede, saa traadte det frem i stiv, dogmatisk Dragt; men her klang Poesien til hende paa alfar Vei, og med hvilken Inderlighed og hvilken Bibetydning! Og da hun gik fra ham og kom hjem, til den tause Fader og til Moderen, der skjændte, fordi hun kom lidt sildigere, end hun var ventet, var det for hende, som hun havde fundet et bedre Hjem udenfor, og hun var glad ved at have lovet ham, at de igjen skulde mødes.